

Onderzoeksartikel

“En dan heb ik echt één heel kut moment gehad met (..) als interviewer”: een kwalitatieve intersectionele studie naar de ervaringen van vrouwelijke onderzoekers in Vlaanderen met getuigenisonrecht tijdens wetenschapscommunicatie

Seppe van Bladel

Universiteit Gent
seppe.vanbladel@ugent.be
www.research.ugent.be/web/person/seppe-van-bladel-1/en

—
This research was approved by the independent Ethics Committee for the Social Sciences and Humanities (EASHW) with reference number SHW_2023_332_W1

Abstract

Over the past years, a global call has emerged to approach research and the practice of science communication from an intersectional and critical perspective. Inclusive science communication aligns with this shift, primarily focusing on the multiple layers of discrimination faced by audiences. However, the specific type of discrimination and negative experiences the communicators themselves may face is underexplored. This research aims to fill that gap. Specifically, the study employs qualitative research methods to investigate the experiences of female researchers from underrepresented groups in Flanders (n=10) with testimonial injustice during science communication from an intersectional perspective (exploratory) and to identify their perspectives on what is necessary to achieve social change (action-oriented). The findings reveal that female researchers face four specific forms of testimonial injustice: being subjected to a very high level of proof, explicit ways to undermine knowledge claims and the status of an expert, implicit ways to undermine knowledge claims and the status of an expert, and a lack of willingness to listen.

To foster social change, female researchers emphasize the importance of synergistic measures and efforts from both institutions and science communication organizations and professionals. However, they also note that achieving change is difficult due to a lack of trust in institutions, stemming from internal experiences of intimidation and boundary-crossing behaviour.

Inleiding

In de afgelopen jaren heeft wetenschappelijk onderzoek naar en de praktijk van wetenschapscommunicatie steeds meer aandacht besteed aan onderwerpen rondom inclusie, diversiteit en gelijkwaardigheid (Judd en McKinnon 2021: 8, 12-14). Parallel aan deze ontwikkeling pleiten Canfield et al. (2020: 2) voor een fundamentele verschuiving richting inclusieve wetenschapscommunicatie (ISC). Inclusieve wetenschapscommunicatie is een normatieve visie op hoe wetenschappelijk onderzoek naar en de toepassing van wetenschapscommunicatie benaderd dient te worden, met intersectionaliteit, inclusie en zelfreflectie als leidende principes. Deze visie stelt dat wetenschapscommunicatie-onderzoekers en wetenschapscommunicatoren de historische uitsluiting van gemarginaliseerde groepen op basis van kruisende identiteitskenmerken, zoals vrouwen van kleur, in wetenschappelijke instellingen zoals universiteiten dienen te erkennen. Van wetenschapscommunicatie-onderzoekers en wetenschapscommunicatoren wordt verwacht dat ze dergelijke uitsluitingsprocessen via wetenschapscommunicatie niet herproduceren door expliciet te reflecteren over hun mogelijke vooroordelen over gemarginaliseerde doelgroepen, doelgroepsgericht te communiceren en door deze groepen te erkennen als legitieme kennisdragers in gesprekken over wetenschap(sbeleid) (Canfield et al. 2020: 2-5). In Vlaanderen is inclusieve wetenschapscommunicatie opgenomen als actielijn binnen het domein onderzoek in de diversiteit-engagementsverklaring van de Jonge Academie en Vlaamse Interuniversitaire Raad (2024: 50-51; 2024: 2).

Elders betoogde ik (2024) dat inclusieve wetenschapscommunicatie echter geen aandacht besteedt aan de mogelijkheid dat niet alleen de toehoorders/doelgroepen, maar ook de communicatoren niet als legitieme kennisdragers erkend kunnen worden. Fabien Medvecky illustreert dit aan de hand van een voorbeeld van primatoloog Dr. Jane Goodall (Medvecky 2018: 1397). Goodall heeft omwille van haar wetenschappelijke carrière in primatologie, waarin zij de sociale interacties van chimpansees bestudeerde, een zeer hoge mate van expertise in dit onderwerp. Wanneer er een discrepantie is tussen de kennis die Goodall bezit en de geloofwaardigheid die we aan haar toeschrijven vanuit het vooroordeel dat vrouwen deze wetenschappelijke expertise niet kunnen hebben, spreken we van kennisonrecht (Medvecky 2018: 1397). Kennisonrecht wordt door de Britse filosofe Miranda Fricker gedefinieerd als “*a wrong done to someone specifically in their capacity as a knower*” (Fricker 2007: 1). Het gaat derhalve over een onrecht dat iemand wordt aangedaan wanneer deze persoon onterecht niet wordt erkend als legitieme kennisdrager: iemand die geen legitieme kennis zou kunnen vergaren, verwerken,

produceren en communiceren. Binnen de context van wetenschapscommunicatie betreft dit wetenschappelijke en academische kennis. Meer bepaald omschrijft Fricker dit als getuigenisonrecht, een specifieke verschijningsvorm van kennisonrecht dat voortkomt binnen verbale communicatieve interacties (Fricker 2007: 1, 28). Getuigenisonrecht ontstaat wanneer een spreker in diens woorden wordt onderworpen aan geloofwaardigheidstekorten door een luisteraar omwille van identiteitsvooroordelen die de luisteraar heeft over de sociale groep waartoe de spreker behoort. Getuigenisonrecht kan bijvoorbeeld gaan over een situatie waarin “*someone might disbelieve a female speaker’s explanation of how quantum entanglement works due to social prejudices (e.g., the belief that women aren’t good at matters of science and technology)*” (Bueter 2024: 56). In dit onderzoek beschouw ik getuigenisonrecht als een situatie waarin de kennis, expertise, wetenschappelijke inzichten en onderzoeksvaardigheden van een spreker worden onderworpen aan geloofwaardigheidstekorten door toehoorders, als gevolg van identiteitsvooroordelen over de sociale groep waartoe de spreker behoort, tijdens verbale interacties binnen een context van wetenschapscommunicatie.

Daar waar kennis geproduceerd en gedeeld wordt, kan dus kennisonrecht ontstaan. Wie de kennis communiceert, kan als persoon slachtoffer worden van getuigenisonrecht. Wetenschapscommunicatie is een activiteit waarbij wetenschappelijke kennis wordt gedeeld en verspreid in contexten waarin niet-experts deel uitmaken van het publiek (Medvecky 2018: 1393; Medvecky en Leach 2019: 2). In dit onderzoek wordt dit omschreven als publieke wetenschapscommunicatie die buiten kennisinstellingen plaatsvindt, bijvoorbeeld tijdens publieke lezingen of gesprekken met journalisten. Er wordt in dit onderzoek echter ook met wetenschapscommunicatie verwezen naar academische wetenschapscommunicatie die plaatsvindt binnen kennisinstellingen, zoals presentaties voor collega’s of op conferenties (Canfield et al. 2020)¹. Tot slot wordt wetenschapscommunicatie in deze studie opgevat als communicatie over alle wetenschappelijke disciplines heen (alfa, bèta- en gamma wetenschappen), wat afwijkt van de meer op STEM (Science, Technology, Engineering, Math) gerichte definities in Amerikaanse studies (Canfield et al. 2020: 2). Meer concreet onderzoekt dit onderzoek voor het eerst: (1) *welke ervaringen hebben vrouwelijke onderzoekers uit ondervertegenwoordigde groepen in Vlaanderen met getuigenisonrecht tijdens wetenschapscommunicatie, en (2) wat vinden vrouwelijke onderzoekers die getuigenisonrecht hebben ervaren tijdens wetenschapscommunicatie noodzakelijk om sociale verandering teweeg te brengen?*

Uit eerder onderzoek van Bourabain (2020) blijkt dat vrouwelijke PhD- en postdoc-onderzoekers in Vlaanderen worden onderworpen aan alledaags seksisme en gegenderd racisme. Ze ervaren *patronization*, waarbij hun aanwezigheid als vrouw, als individu en hun werk wordt ondergewaardeerd (Bourabain 2020 258-261). Daarnaast krijgen vrouwelijke PhD- en postdoc-onderzoekers uit etnische minderheidsgroepen te maken met *interrogation*: een voortdurend proces

¹ De focus in dit onderzoek lag op de eerste vorm, maar de tweede kwam inductief naar voor uit de data.

waarbij ze collega's moeten overtuigen dat ze hun plaats in de academische wereld verdienen (Bourabain 2024: 9). Zo werd een respondent aangevallen op haar geloofwaardigheid vanwege haar moslimidentiteit, met de bewering dat je niet tegelijkertijd objectief en religieus kunt zijn (Bourabain 2020: 260). Volgens Bourabain kunnen ervaringen met patronization en andere vormen van alledaags seksisme en gegenderd racisme deels de lekkende pijp in Vlaanderen – de afname van vrouwelijk academisch personeel bij elke stap in de wetenschappelijke carrière (Greska 2023: 102; Dubois-Shaik, Fusulier en Vincke 2018: 178) - verklaren². Dergelijke vooroordelen tegenover vrouwelijke wetenschappelijke onderzoekers zijn hardnekkig. Vrouwelijke wetenschappers worden minder geassocieerd met eigenschappen van succesvolle wetenschappers (Carli et al. 2016: 256), en een meta-analyse toont een gegenderde raciale dimensie in hoe studenten een wetenschapper vaak stereotyperen: witte, Europese mannen in een laboratorium (Ferguson en Lezotte 2020).

Vrouwelijke STEM-onderzoekers worden na wetenschapscommunicatie vaak gestereotypeerd als 'bitchy', ongeloofwaardig en worden beoordeeld op hun uiterlijk (McKinnon en O'Connell 2020). Daarnaast hebben ze vaak negatievere overtuigingen en verwachtingen ten aanzien van publieke communicatie van hun onderzoek, zoals een grotere angst voor vijandigheid en een terughoudendheid om te spreken in journalistieke massamedia (de Haas et al., 2023). Surveyonderzoek van Nature toont wijdverspreide intimidatie van wetenschappers na wetenschapscommunicatie over COVID-19 aan: 15 procent ontving doodsbedreigingen, ongeveer 20% werd bedreigd met fysiek of seksueel geweld, en bijna 60 procent kreeg aanvallen op hun geloofwaardigheid (Nogrady 2021: 250-251). Wetenschappers die het vaakst werden aangevallen, gaven ook het vaakst aan dat dit hun bereidheid om met de media te praten sterk had verminderd. Vlaams onderzoek door Pieter-Paul Verhaeghe (2023) toont dat 9,11 procent van de wetenschappers aan Vlaamse universiteiten te maken heeft met matige tot ernstige intimidatie, vaak na een publiek optreden of wetenschapscommunicatie, soms via gedrukte of mondelinge media (Verhaeghe 2023: 25). 38,1 procent is terughoudend om zich uit te spreken over bepaalde onderwerpen, 28 procent om hun onderzoek te communiceren, en open antwoorden tonen bovendien dat reacties op sociale media een racistische en seksistische toon hebben (Verhaeghe 2023: 26-27).

Uitgezonderd de studie van Verhaeghe is er in Vlaanderen geen wetenschappelijke literatuur over negatieve ervaringen met wetenschapscommunicatie. Dit praktijkonderzoek heeft daarom twee doelen. Het eerste is exploratief: het brengt voor het eerst data in kaart over de ervaringen van vrouwelijke onderzoekers met getuigenisonrecht binnen wetenschapscommunicatie. Hoewel eerder onderzoek vooroordelen, seksisme en gegenderd racisme in het hoger onderwijs documenteerde, ontbreekt gelijkaardig empirisch onderzoek naar wetenschapscommunicatie. In lijn met Bourabain (2020) wordt een intersectionele

² Deze afname is ook zichtbaar in de *She Figures* (European Commission. Directorate General for Research and Innovation, 2025) en de personeelsstatistieken van de VLIR (Clijsters et al., 2024)

benadering gehanteerd, gericht op vrouwelijke onderzoekers uit zowel etnische meerderheidsgroepen als minderheidsgroepen in Vlaanderen. Uniek aan dit onderzoek is dat alle academische en onderzoeksposities worden meegenomen, inclusief onderzoekers aan hogescholen. Het volgt dan ook de globale oproep om wetenschapscommunicatie kritisch en intersectioneel te onderzoeken, maar dan met een focus op de ervaringen van de onderzoeker/communicator. Hoewel het een lacune in de literatuur betreft, komen de onderzoeksdoelen voort uit een samenwerking met wetenschapscommunicator Julie De Smedt, de organisatie waar het praktijkonderzoek en de praktijkervaring plaatsvond. Zij krijgt tijdens haar trainingssessies regelmatig van deelnemers te horen dat ze geconfronteerd worden met zulke ervaringen, maar niet weten hoe daarmee om te gaan. Het tweede doel is dan ook actiegericht: het verzamelen van data over hoe vrouwelijke onderzoekers zelf denken dat getuigenisonrecht tijdens wetenschapscommunicatie het best wordt aangepakt. Deze inzichten zijn relevant voor hogeronderwijsinstellingen en communicatieorganisaties bij het ontwikkelen van beleid en initiatieven rondom inclusie en wetenschapscommunicatie.

Methodologisch Kader

Onderzoekdesign

Dit onderzoek hanteert een slachtoffergerichte benadering voor het empirisch identificeren van getuigenisonrecht (Arcila-Valenzuela en Páez 2022: 597). Deze benadering legt de nadruk op de geleefde ervaringen van slachtoffers om getuigenisonrecht te begrijpen en werd uitgevoerd aan de hand van twee kwalitatieve onderzoeksmethoden: twee focusgroepen en vier diepte-interviews.

Potentiële deelnemers konden naar eigen voorkeur kiezen tussen deelname aan een focusgroep of een persoonlijk diepte-interview. Deze optie gaf de deelnemers de mogelijkheid om op hun eigen voorwaarden hun ervaringen te delen. In de focusgroepen konden zij luisteren naar elkaars ervaringen, zonder continue zelf het woord te moeten nemen. Persoonlijke diepte-interviews boden daarentegen een veilige één-op-één setting waarin deelnemers hun verhaal konden delen zonder de druk te ervaren om voor een groep te spreken. Door beide opties aan te bieden, werd getracht geen mogelijke deelnemers uit te sluiten op basis van persoonlijke voorkeur, spreekcomfort of beschikbare tijd.

Twee focusgroepen vonden plaats in de week van 11 maart 2024, waarvan één met vier deelnemers en één met twee deelnemers. Ze werden als een onderzoeksmethode gehanteerd om respondenten met gelijkaardige kenmerken samen te brengen en te laten spreken over een onderzoeksthema, namelijk vrouwelijke onderzoekers over getuigenisonrecht tijdens wetenschapscommunicatie (Mortelmans 2020: 264). De gesprekken werden gemodereerd door de hoofdonderzoeker Seppe van Bladel en daarnaast was Julie De Smedt aanwezig om de deelnemers mee te ontvangen en waar nodig mee vragen te stellen. Elke sessie begon met een introductie, gevolgd door vragen over hun ervaringen met getuigenisonrecht en hun visie

over wat nodig is om sociale verandering teweeg te brengen, en eindigde met een afsluiting. Vanwege de persoonlijke aard van het onderwerp werd benadrukt dat de focusgroep een veilige en respectvolle ruimte was, waar geen ruimte is voor persoonlijke aanvallen. Daarnaast vonden vier diepte-interviews plaats, verspreid over de weken van 11, 18 en 25 maart 2024. De focusgroepen en de diepte-interviews hadden exact dezelfde interviewleidraad, het enige verschil was de afstemming op de onderzoekscontext: een groepsgesprek of individueel gesprek. De leidraad bestond uit een semigestructureerde en flexibele vragenlijst, waardoor deelnemers open antwoorden konden geven en nieuwe thema's tijdens het gesprek werden verkend (Byrne 2016). Alle focusgroepen en diepte-interviews werden opgenomen voor een zorgvuldige data-analyse.

Steekproef

Voor dit onderzoek werd een doelgerichte, homogene steekproef ($n = 10$) samengesteld op basis van het gender van de deelnemers (vrouw) en hun ras (ethniciteit, religie en cultuur). Bourabain stelt dat de term 'ras' in Europa en België het best begrepen dient te worden in termen van eurocentrisme, waarbij Europa als superieur wordt beschouwd en voorbestemd om zijn normen op te leggen op het Mondiale Zuiden en Afrika. Ras verwijst hier naar niet-Westerse nationaliteiten, culturen, religies en ethniciteiten, zoals arbeidsmigranten uit Noord-Afrika en migranten uit voormalige Belgische kolonies (Bourabain 2020: 250). Gender wordt gedefinieerd als sociaal geconstrueerde rollen en gedragingen die passend worden geacht voor vrouwen (Mikkola 2024: §1). Gebaseerd op de categorisering gebruikt door Bourabain (2020: 252), verwijst EMAW naar vrouwen van wie zowel de ouders als grootouders geboren zijn in het Mondiale Noorden. EMIW daarentegen omvat vrouwen met een migratieachtergrond uit het Mondiale Zuiden – met name uit regio's zoals Afrika, Oost-Europa, West- en Zuid-Azië – en bestaat uit verschillende generaties. De eerste generatie omvat vrouwen die zelf naar België zijn gemigreerd, de tweede generatie bestaat uit vrouwen die in België geboren zijn en van wie één of beide ouders afkomstig zijn uit het Mondiale Zuiden, en de derde generatie omvat vrouwen met ouders uit de tweede generatie, wat betekent dat ten minste één grootouder in het Mondiale Zuiden is geboren. In dit onderzoek vallen ook 'nieuwe eerste generatie' vrouwelijke onderzoekers onder de categorie EMIW: vrouwen die in de 21e eeuw zelf naar België zijn gemigreerd en hier al meer dan vier jaar actief zijn binnen kennisinstellingen. Ze hebben dus een migratieachtergrond en, net zoals de 'klassieke eerste generatie', geen ouders die naar België zijn geïmmigreerd. Het verschil is dat zij in de 21e eeuw naar België zijn gemigreerd en niet in de 20e eeuw. Ook hun ervaringen werden meegenomen in de analyse.

Tabel 1. Verdeling etnische meerderheid- en minderheidsvrouwen

P1 / Focusgroep 1	Ethnic minority woman / EMIW
P2 / Focusgroep 1	Ethnic minority woman / EMIW
P3 / Focusgroep 1	Ethnic minority woman / EMIW
P4 / Focusgroep 1	Ethnic majority woman / EMAW
P5 / Diepte-interview 1	Ethnic majority woman / EMAW
P6 / Focusgroep 2	Ethnic minority woman / EMIW
P7 / Focusgroep 2	Ethnic majority woman / EMAW
P8 / Diepte-interview 2	Ethnic minority woman / EMIW
P9 / Diepte-interview 3	Ethnic minority woman / EMIW
P10 / Diepte-interview 4	Ethnic minority woman / EMIW

Standpunt-epistemologie en intersectionaliteit

De standpunt-epistemologie benadrukt en rechtvaardigt voornamelijk de kennis die deze kwalitatieve, slachtoffergerichte benadering oplevert (Anderson 2024: §2; Harding 1992). Met name die van gemarginaliseerde groepen, zoals vrouwelijke onderzoekers uit etnische meerderheids- en minderheidsgroepen. Zij hebben door hun structurele ervaringen met onderdrukking een epistemologisch voordeel bij het identificeren en begrijpen van onderdrukking en de daarbij behorende schade, omdat juist zij deze beter kunnen begrijpen en verwoorden.

Dit punt werd ook gemaakt bij het identificeren van epistemologische microagressies (Freeman en Stewart 2021). Door niet de dader maar het slachtoffer een centrale plaats te geven in het analyseren van microagressies, worden de morele en epistemologische schadelijke gevolgen volgens Freeman en Stewart pas zichtbaar. Bijvoorbeeld: wanneer een dader de emotionele reactie van een slachtoffer op een microagressie afwijst, kan het slachtoffer deze afwijzing internaliseren, wat ertoe kan leiden dat die gaat twijfelen aan het eigen vermogen tot kennis en zelfinzicht (Freeman en Stewart 2021: 1018). De ervaringen van vrouwelijke onderzoekers dienen in dit onderzoek dan ook als basis om getuigenisonrecht tijdens wetenschapscommunicatie en de vereisten voor sociale verandering te theoretiseren, en de psychologische gevolgen worden in de rapportage van de bevindingen ook besproken.

Het zou echter fout zijn om te veronderstellen dat structurele vormen van onderdrukking voor alle groepen gelijk zijn. Niet alle vrouwen delen hetzelfde

unieke standpunt, waardoor er verschillen zijn in epistemologische voordelen bij het begrijpen van onderdrukking. Kimberlé Crenshaw, een grondlegger van de intersectionaliteitstheorie, stelt dat *single-axis thinking* onvoldoende is om de multidimensionale ervaringen van vrouwen te begrijpen (Crenshaw 1991). Een intersectionele benadering is daarom nodig om te analyseren hoe identiteitsaspecten op het kruispunt van gender en ras (religie, etniciteit, cultuur) verschillende vormen van structurele onderdrukking creëren, bijvoorbeeld voor vrouwen uit etnische meerderheids- en minderheidsgroepen (Crenshaw 1991: 1245; Cho, Crenshaw en McCall 2013: 787; Anderson 2024: §2). Patricia Hill Collins benadrukt dat dit ook belangrijk is voor het analyseren van kennisonrecht (Collins 2017), en het onderzoek van Bourabain toont deze discriminatie bij EMIW op meerdere gronden duidelijk aan: EMIW worden geracialiseerd én gezien als minder geloofwaardige wetenschappers, aangezien religie als onverenigbaar met principes van rationaliteit wordt beschouwd (Bourabain 2020: 260).

Data verzameling en analyse

Deze studie bouwt dus voort op de belangrijke inzichten van deze intersectionele denkers (Collins 2017; Crenshaw 1991), in het bijzonder op het werk van Bourabain (2020; 2024). Dit niet expliciet vermelden zou zelf een vorm van kennisonrecht zijn, namelijk *non-attribution*: het niet vermelden van het werk en de auteur waar ik het conceptueel kader van mijn onderzoek aan ontleen. Maar ook *appropriation*, het toe-eigenen en presenteren alsof het een eigen inzicht is (Bacevic 2023: 1129-1132). Concreet analyseert deze studie de ervaringen van vrouwelijke onderzoekers uit etnische meerderheids- en minderheidsgroepen met getuigenisonrecht via een intersectionele Grounded Theory-benadering, gestuurd door vier principes (Kassam et al. 2020).

Het eerste principe, reflexiviteit, houdt in dat ik kritisch reflecteer op mijn eigen vooroordelen en machtsverhoudingen tussen de onderzoeker en respondenten (Kassam et al. 2020: 5-6). Concreet komt dit neer op reflecteren op hoe mijn positionaliteit de gehele onderzoeksproces kan beïnvloeden: “*positionality affects the totality of the research process as it acknowledges and recognises that researchers are part of the social world they are researching, and that this world has already been interpreted by existing social actors*” (Goundar 2025: 2).

Mijn academische achtergrond in feministische filosofie en de ideeën die studenten in deze lessen krijgen hebben de keuze voor het onderzoeksonderwerp (kennisonrecht, standpunt-epistemologie) en het onderzoeksdesign (kwalitatief intersectioneel, actiegericht onderzoek) sterk beïnvloed. Er werd met andere woorden vertrokken vanuit de veronderstelling dat ervaringen met getuigenisonrecht intersectioneel geladen zijn, maar dit werd ook ondersteund door inzichten uit eerdere studies (Bourabain 2020; Collins 2017). Met betrekking tot de geleefde ervaring van de vrouwelijke onderzoeker in deze studie ben ik op verschillende aspecten echter een *outsider*: ik ben een witte, cis-man (en destijds

een masterstudent van 22 jaar). Ik heb geen directe ervaringen met de vormen van discriminatie waarmee de deelnemers in deze studie te maken krijgen, en deel dus niet hetzelfde standpunt om die ervaringen te begrijpen. Reflexiviteit houdt in dat ik bewust nadenk over dergelijke machtsverhoudingen binnen kennisproductie en erken dat ik de werkelijkheid en de kennis die uit deze studie voortkomt, sociaal construeer en – in zekere zin – domineer.

Binnen de mogelijkheden van een (masterproef)onderzoekscontext werd geprobeerd dit te ondervangen door hier systematisch aandacht aan te besteden. Voorafgaand aan en na de dataverzameling schreef ik memo's om mijn gedachten vast te leggen (over interpretaties, maar ook over positionaliteit) en te herzien. Na afloop van de focusgroepen en diepte-interviews ontvingen deelnemers de transcripten, met de mogelijkheid om correcties aan te brengen. Ook werden de geselecteerde citaten ter goedkeuring voorgelegd. Op één kleine opmerking na waren er geen wijzigingen nodig.

Bourabain stelt dat haar eigen achtergrond als vrouwelijke onderzoeker uit een etnische minderheidsgroep ervoor zorgde dat participanten zich veilig voelden om met haar te spreken (Bourabain 2020: 254). Er werd rekening gehouden met de mogelijkheid dat de deelnemers zich niet veilig voelden om hun ervaringen met mij te delen, juist omdat we niet tot dezelfde groep behoren. Daarom werd er expliciet gelet op inclusief en niet-vijandig taalgebruik tijdens de focusgroepen en diepte-interviews, en werd er benadrukt dat de focusgroepen een veilige en respectvolle ruimte waren. Ook werd er gewerkt met een geïnformeerd toestemmingsformulier waarin deelnemers geïnformeerd werden over hun rechten, waaronder de mogelijkheid om op elk moment te stoppen, en over het gebruik van de verzamelde data. Tegelijkertijd is het plausibel dat potentiële deelnemers zich niet hebben opgegeven omwille van mijn positionaliteit, wat een volledig legitieme reden is.

Mijn positionaliteit als masterstudent had tegelijkertijd een positieve invloed op de sfeer: veel deelnemers gaven aan dat ze het apprecieerden dat ik mij voor mijn masterproef inzette voor zo'n belangrijk thema, en gaven na afloop van de focusgroepen en diepte-interviews aan dat ik op een zeer integere manier tewerk was gegaan.

Het actiegerichte doel van mijn onderzoek was, gegeven mijn positionaliteit als masterstudent, ook enigszins beperkt: ik had (en heb) geen beleidsmatige macht. Er werden geen beloftes gemaakt over mogelijke vervolgstappen in onderzoek of de praktijk van wetenschapscommunicatiebeleid en -trainingen. Niettemin blijven we proberen betrokkenen binnen deze instellingen te overtuigen van het belang van structurele verandering. Al deze aspecten van positionaliteit werden besproken in aparte reflectiesessies van het vak Community Service Learning en er werd afgesproken dat positionaliteit-reflecties deel dienen uit te maken van het schrijven van memo's.

Het tweede principe is complexiteit (Kassam et al. 2020: 7). In de vraagstelling werd gestreefd naar het doorvragen naar de specifieke context van de ervaringen

en naar welke identiteitsfactoren – en hun kruispunten – volgens de deelnemers een rol spelen in hun ervaringen, om zo de complexiteit en specificiteit van deze ervaringen te vatten. Tijdens de data-analyse werd hier ook op gefocust. Het derde principe is variabiliteit, oftewel verandering door de tijd (Kassam et al. 2020: 7), wat eveneens in de vraagstelling en analyse werd meegenomen.

Het laatste principe is sociale rechtvaardigheid (Kassam et al. 2020: 7-8). Volgens Kassam en collega's is het in actiegericht onderzoek belangrijk dicht bij de woorden van de deelnemers te blijven en deze te privilegiëren, zonder overmatig gebruik te maken van theoretische kaders. Een intersectionele Grounded Theory-benadering is eveneens passend, aangezien er naast gender en ras (etniciteit, religie, cultuur) inductief ook andere identiteitsaspecten uit de data naar voren kwamen, zoals neurodivergentie en leeftijd. Deze benadering is bovendien van belang om machtsbalansen en structurele vormen van onderdrukking te identificeren (Kassam et al. 2020: 7-8). Dit onderzoek is gekoppeld aan het vak Community Service Learning aan de Universiteit Antwerpen, een actiegerichte onderwijsvorm waarbij studenten hun academische kennis vrijwillig inzetten om maatschappelijk relevant onderzoek te voeren. Na afloop van het vak en de masterproef zetten Seppe van Bladel en Julie De Smedt veelvoudig in op wetenschapscommunicatie richting beleidsmakers binnen hogeronderwijsinstellingen en wetenschapscommunicatie-organisaties. Daarnaast brachten we belangrijke actoren uit het wetenschapscommunicatieveld, zoals SciMingo en BE SciComm, samen om het thema structureel op de beleidsagenda te krijgen en gezamenlijke initiatieven te ontwikkelen.

De focusgroepen en diepte-interviews werden volgens het *verbatim* principe getranscribeerd. Met behulp van NVivo wordt de data open, axiaal en selectief gecodeerd om concepten en overkoepelende thema's te identificeren. Deze inductieve benadering laat een theorie ontstaan vanuit de data. Vanwege tijds- en middelenbeperkingen is theoretische saturatie niet mogelijk, en is het cyclische karakter van de Grounded Theory-benadering ook enigszins beperkt, omdat de dataverzameling en analyse niet continu konden worden afgewisseld met elkaar (Glaser en Strauss 2017; Mortelmans 2020 386).

Onderzoeksbevindingen

Ervaringen met getuigenisonrecht

Onderworpen worden aan een hoge bewijslast

De eerste vorm van getuigenisonrecht is onderworpen worden aan een zeer hoge bewijslast door toehoorders. Vrouwelijke onderzoekers moeten extra hard bewijs leveren voor hun inzichten tijdens wetenschapscommunicatie door aanhoudend betwijfeld, bevraagd en onderbroken te worden over hun expertise en inzichten, en ze ervaren barrières bij kennisoverdracht door fysieke identiteitskenmerken. P4 (EMAW) vertelt dat ze vanwege de combinatie van haar gender en het thema van haar onderzoeksexpertise ongevraagd extra bevraagd en in twijfel getrokken wordt

na lezingen, vaak door mannen:

Ik heb vaak dat er mannen na een lezing het gevoel hebben dat ze nog iets kunnen bijdragen aan mijn praatje. Dat ze daar, dat ze zeggen 'hebt ge dit al gelezen, of hebt ge daar naar gekeken', en hun eigen verhaal beginnen te doen. Ik heb ook al eens (..), dat er zo een man naar mij toe kwam, en dat die zo zei van 'eerlijk, ik denk dat gij beter kunt' en dan was die weg. (P4, EMAW)

Ook P7 (EMAW) ervaart, omwille van de combinatie van haar gender en het thema van haar onderzoeksexpertise, en daarnaast omwille van haar jonge leeftijd, niet-inhoudelijke ondervragingen en twijfels van toehoorders. Na het geven van een publieke lezing betwijfelde een mannelijke toehoorder haar door tien minuten ononderbroken haar kennis te verwerpen:

Ma ge hebt dan klassieke, ja (zucht), opmerkingen. Mensen die dan tien minuten lang over (..) praten. En dan zeggen van, dus niet horen wat dat je zegt. En dan denk ik, dat ik dan ook niet, dat ik dan niet verder ga gaan om toch die mensen proberen te overtuigen. (P7, EMAW)

In dit geval is de discriminatiegrond van getuigenisonrecht tweeledig. Niet alleen het gender van de onderzoeker, maar ook haar leeftijd speelt een rol in de hogere bewijslast die ze moet leveren, wat de ervaring met getuigenisonrecht binnen die specifieke wetenschapscommunicatiecontext versterkt. Haar ervaring toont tegelijkertijd dat onderworpen worden aan een hoge bewijslast niet impliceert dat meer bewijslast ook effectief zal leiden tot meer erkenning als expert-wetenschapper. Dit blijkt ook uit de ervaringen van meerdere deelnemers die aangaven dat hun wetenschappelijke inzichten en kennis beter zouden worden ontvangen door toehoorders als de boodschapper niet dezelfde fysieke identiteitskenmerken hebben als henzelf:

Ik zou bijna zeggen van ik heb liever dat een witte man even mijn onderzoek, waar ik zo hard aan heb gewerkt, naar voren brengt. Want ge denkt bijna soms als onderzoeker, zolang mijn onderzoek aandacht krijgt, het gaat niet over mij. (P3, EMIW)

De ervaring van P3 (EMIW) illustreert de discriminatie op meerdere gronden waaraan vrouwelijke onderzoekers uit etnische minderheidsgroepen worden onderworpen. Haar gedachte dat een witte man beter haar onderzoek zou communiceren toont dat ze door het kruispunt van haar gender en migratieachtergrond zichzelf niet alleen méér moet bewijzen, maar tegelijkertijd ook dat meer bewijs op zichzelf niet volstaat om serieus genomen te worden als expert. De identiteit van de communicator en onderzoeker kan op zich dus al voldoende zijn om niet erkend te worden als legitieme wetenschappelijke en academische kennisdrager.

Sommige deelnemers gaven ten slotte aan dat ze tijdens een presentatie of lezing al onderbroken werden door toehoorders in het publiek. P9 (EMIW) vertelt dat ze omwille van identiteitsvooroordelen over haar gender en etniciteit vaak op extreme manieren niet serieus wordt genomen. Tijdens een academische presentatie werd ze door een mannelijke mede-onderzoeker onderbroken en haar inzichten werden zodanig belachelijk gemaakt dat haar promotor moest ingrijpen:

Nou, hij begon me echt te roasten terwijl ik die presentatie aan het geven was, waarbij mijn promotor moest ingrijpen en mij min of meer moest beschermen, omdat ik soms. Wanneer iemand bepaalde opmerkingen of vragen maakt die zo bizar zijn, blokkeer ik, omdat ik het gevoel heb, is het mogelijk dat deze persoon me dit echt vraagt? (P9, EMIW, citaat vertaald van Engels naar Nederlands)

Betwifeld vóór wetenschapscommunicatie

Vijf van de tien deelnemers gaven aan dat ze niet alleen tijdens of na, maar ook voorafgaand aan de wetenschapscommunicatie al werden onderworpen aan minder geloofwaardigheid. P6 (EMIW) werd een keer vóór de sessie die ze zou geven op een event, tijdens een telefoongesprek, ondervraagd en in twijfel getrokken door één van de organisatoren over wat ze precies tijdens die sessie zou doen, en besloot hierdoor niet meer deel te nemen als spreker tijdens dat evenement:

Ik werd opgebeld door één van de organisatoren. En die zei tegen mij van: 'Ja, zou ik even mogen vragen, zijn daar dan witte mensen welkom?' Ja, ik zeg van: 'Wat bedoelt ge dan?' 'Ja, mensen die bijvoorbeeld christelijk zijn, of niet moslim zijn, zijn die daar, mogen die daar zijn tijdens uw sessie?' Dus ik zei van: 'Ja, ik begrijp uw vraag eigenlijk niet.' Hoezo zouden die mensen niet in mijn sessie kunnen zijn? Er gaan geen mensen zijn met hoofddoeken of... snap je? Voor mij was dat ook zo: ik ga geen drie dagen investeren in iets waar eigenlijk mijn integriteit in twijfel wordt getrokken (...). En ook, ik werd gewoon in twijfel getrokken over wat ik daar zou doen. (P6, EMIW)

Door haar gender en migratieachtergrond werd de competentie integriteit van P6 (EMIW) door de mannelijke organisator betwifeld. Ook P8 (EMIW) werd niet uitgenodigd om te komen spreken op een publieksevenement, omdat ze werd verweten de onderzoekscompetentie objectief zijn niet zou bezitten. Bourabain (2020: 260) linkt dit aan het eurocentrisch humanisme dat religieus zijn als onverenigbaar acht met de principes van rationaliteit en objectiviteit, waardoor vrouwelijke onderzoekers uit etnische minderheidsgroepen worden betwifeld en bevroegd over hun competenties. Voor vrouwelijke onderzoekers uit etnische minderheidsgroepen is het risico om betwifeld te worden dus veelal tweevoudig: zowel hun gender als hun ras (eticiteit, religie, cultuur) spelen hierin een rol. Bijgevolg wordt de ernst van getuigenisonrecht versterkt, doordat deze vormen van uitsluiting elkaar kruisen en vergroten.

Verder werden deelnemers voorafgaand aan de wetenschapscommunicatie

betwijfeld door niet (h)erkend te worden als wetenschappelijk onderzoeker en door pas serieus genomen te worden wanneer ze effectief beginnen te spreken. Ook hier spelen diverse identiteitsintersecties een rol. P5 (EMAW) vertelt dat, wanneer ze zich voorstelt als neurodivergente vrouw, mensen haar in eerste instantie niet serieus nemen, totdat ze begint te spreken:

Totdat ik mijn mond opentrek en effectief begin te praten, en dan zijn ze meestal wel een beetje... Dan hebben ze meestal een beetje verbazing, en dan beginnen ze wat respect te krijgen. Maar als ze mij de eerste keer zien of horen, dan denken ze: 'Die gaat niks bij te dragen hebben.' (P5, EMAW)

Expliciete kennisclaims ondermijningen

De tweede vorm van getuigenisonrecht uit zich in zeer expliciete manieren om de status als expert en de daarbij horende aanspraak op kennisclaims te ondermijnen. Dit gebeurt door toehoorders die denigrerende opmerkingen maken of door vastgepind te worden op een onderwerp dat niet gerelateerd is aan hun onderzoek. P2 (EMIW) vertelde dat ze bij verschillende gelegenheden ervaarde dat ze als hoofddoek dragende moslima werd ondermijnd als wetenschapper. Zo vertelde ze dat zij als enige vrouw met een hoofddoek deelnam aan een wetenschapsevenement op een centrale locatie in de publieke ruimte. Terwijl zij haar wetenschappelijke uitleg gaf aan haar stand, werd zij onderbroken door een voorbijganger die haar aansprak als McDonald's-medewerker en vroeg waar de McDonald's zich bevond. In dit geval leek haar publieke zichtbaarheid als hoofddoek dragende moslima een duidelijke rol te spelen bij het maken van een islamofobe opmerking die haar status als wetenschapper ondermijnde. P7 (EMAW) vertelt dat haar geloofwaardigheid vanwege haar gender en leeftijd wordt betwijfeld door toehoorders die haar tijdens of na lezingen op een infantiliserende manier als 'meisje' aanspreken. Haar jonge leeftijd versterkt in dit geval de gegenderde ervaring van als vrouwelijke onderzoeker niet serieus genomen te worden, doordat zij als kind wordt benaderd en aangesproken. Ook P10 (EMIW) vertelt dat mensen tijdens educatieve wandelingen in de publieke ruimte doelbewust giftige opmerkingen maken gerelateerd aan het feit dat zij een zwarte vrouw is die over een bepaald thema iets vertelt, en daarbij een racistisch vocabulaire over haar huidskleur gebruiken wanneer ze haar aanspreken:

Uhm, ja giftige lijnen tussen zal ik zeggen. Mensen die mee gaan, met het idee van 'oké, die vrouw die gaan we hebben'. (...). En mensen die zo vrij giftige opmerkingen maken. (P10, EMIW)

Verskillende deelnemers gaven verder aan dat zij op denigrerende manieren worden vastgepind op een specifiek thema of stelling dat niet eens gerelateerd is aan hun onderwerp of onderzoeksexpertise. P7 (EMAW) vertelt dat ze regelmatig

reacties ontvang die naast de kwestie van haar onderzoek zijn. Voor P4 (EMAW) gebeurde dit op een extreem denigrerende manier. Ze vertelde dat een mannelijke journalist zijn frustraties op haar als vrouwelijke onderzoeker projecteerde door lang door te vragen over een onderwerp dat niet gerelateerd was aan haar onderzoek:

En dan heb ik echt één heel kut moment gehad met (..) als interviewer. Ik merkte dat die heel erg echt, zijn frustratie zeg maar als man, uhm, probeerde bij mij neer te leggen. Dus, hij begon ook zo echt over de vraag (..). Een onderzoek van een brede stelling over (..) helemaal richting (..). (P4, EMAW)

Impliciete kennisclaims ondermijningen

De derde vorm van getuigenisonrecht is het op impliciete en minder directe manieren de status als expert en de daarbij horende aanspraak op kennisclaims ondermijnen, door wetenschappelijke inzichten te reduceren tot persoonlijke ervaringen en door de passie van de spreker te benadrukken. P8 (EMIW) vertelt dat haar wetenschappelijke inzichten soms worden opgevat als persoonlijke ervaringen, mede door haar gender, etniciteit en het thema van haar onderzoek. Dit gebeurde bijvoorbeeld wanneer ze als promovendus werd uitgenodigd om op een evenement over haar onderzoek te spreken:

En tijdens de introductie, en vervolgens in de slotopmerkingen en de bedankjes bleef de moderator, die een lief persoon is en echt mijn tijd en energie waardeerde, me bedanken voor het delen van mijn ervaringen en emoties met hen. En ik heb haar een keer gecorrigeerd en gezegd dat ik hier ben om kennis te delen op basis van onderzoek (..) en degelijk werk. (P8, EMIW, citaat vertaald van Engels naar Nederlands)

Een tweede subtiele manier waarop kennisclaims van vrouwelijke onderzoekers worden ondermijnd is door de nadruk te leggen op hun passie, wat impliceert dat hun inhoudelijke bijdrage minder waardevol is. P4 (EMAW) hoort bijvoorbeeld van toehoorders dat de energie en het enthousiasme waarmee ze aan wetenschapscommunicatie doet aanstekelijk zijn. Dit wordt gepresenteerd als een compliment, maar suggereert indirect dat haar inhoudelijke bijdrage ondergeschikt is, terwijl haar manier van overbrengen wel op prijs wordt gesteld:

Heel erg, iemand zei zo van “ja ma gij hebt een grote gunfactor”. Dus ik sta daar met een glimlach, en ik ben een jong meisje, en ik kan het goed uitleggen, dus gaan mensen wel luisteren naar u. Maar dat heeft ook iets heel denigrerends om dat zo te zeggen (..). Aah ja, uw passie. Verschrikkelijk, en niet uw kennis ofzo he. Van “amai, ge hebt zo’n onderzoek gedaan, of”. (P4, EMAW)

Gebrek aan luisterhouding

De vierde en laatste vorm van getuigenisonrecht zijn toehoorders die actief geen luisterhouding aannemen. Dit gebeurt onder andere door woorden te verdraaien, vragen te stellen die al beantwoord zijn of enkel irrelevante aspecten van hun werk te benadrukken. P1 (EMIW) deelt bijvoorbeeld hoe een journalist haar zorgvuldige toelichting volledig verdraaide:

Een journalist heeft ons zo lang gebeld. Dat ik de mail terugkrijg van mag ik dat nalezen. Dat ik dan dacht wow.. we hebben er zo over gepraat en opeens is dat een heel andere kant op gegaan. (P1, EMIW)

Daarnaast vertelt P7 (EMAW) hoe toehoorders tijdens lezingen niet altijd opletten, en hoe dit duidelijk wordt door bepaalde vragen die na afloop worden gesteld, ondanks dat deze al behandeld zijn:

En dan kun je het nog zo duidelijk en zo goed uitleggen, (..) Maar, het is toch gewoon, ja. En dan toch komen die opmerkingen wel eens of die vragen, waaruit dus blijkt dat ze niet hebben geluisterd. Dat ze zelfs een vraag richten, in tegenstelling tot wat je zojuist hebt gezegd. (P7, EMAW)

Andere deelnemers hebben soortgelijke ervaringen waarbij hun werk in de media werd gereduceerd tot irrelevante details of prijzen, zonder inhoudelijke toelichting van hun projecten. Zo gaf P9 (EMIW) een grondig interview over haar prijswinnende onderzoek, maar de journalist luisterde niet actief, wat duidelijk werd uit het artikel waarin nauwelijks iets stond over de inhoud van haar onderzoek. Ook P2 (EMIW) merkte dat, nadat ze een inhoudelijke toelichting had gegeven aan een tv-journalist, alle aandacht naar haar mannelijke collega's ging en alleen een irrelevante opmerking van haarzelf werd uitgezonden.

Negatieve ervaren emoties

Wanneer er werd doorgevraagd naar de emoties en gevoelens die ze beleven wanneer ze een ervaring hebben met getuigenisonrecht tijdens wetenschapscommunicatie, kwamen er voornamelijk twee sets van negatieve emoties en gevoelens naar voren. Enerzijds waren er gevoelens van gekwetstheid en onzekerheid, en anderzijds werden gevoelens van frustratie en irritatie benoemd. Voor P2 (EMIW), P6 (EMIW) en P4 (EMAW) resulteerden hun negatieve ervaringen met wetenschapscommunicatie in gevoelens van gekwetstheid en onzekerheid. P4 (EMAW) vertelde dat ze moest huilen en zich ontzettend klein voelde door de denigrerende opmerkingen van een journalist. P2 (EMIW) gaf aan dat ze zich minder zelfverzekerd voelt over wat ze precies vertelt tijdens wetenschapscommunicatie, vanwege al haar eerdere negatieve ervaringen. P6 (EMIW) gaf aan dat ze zich, als gevolg van haar opgroeien in kansarmoede, nog vaak in een vechtmodus bevindt en zich vaak wil bewijzen

naar anderen toe. Toen een organisator van een evenement haar integriteit als onderzoeker in twijfel trok, ervaarde ze mede hierdoor voornamelijk verdriet:

Ja, vooral veel verdriet. 't Is niet dat, ale. Ik ben niet kwaad ofzo, dat helemaal niet. (P6, EMIW)

Naast gevoelens van gekwetstheid en onzekerheid ervaarde verschillende deelnemers ook gevoelens van frustratie en irritatie. P3 (EMIW) gaf aan dat ze graag zelf wetenschapscommunicatie doet om haar eigen onderzoek naar een breder publiek te communiceren, maar dat het dan extra pijnlijk en frustrerend is om na een lange, moeilijke weg van het aangenomen worden als onderzoeker en het uitvoeren van onderzoek, tijdens wetenschapscommunicatie afgestraft te worden vanwege haar identiteit. Ook voor P10 (EMIW) is wetenschapscommunicatie emotioneel en psychologisch belastend, omdat zij herhaaldelijk te maken krijgt met vijandige reacties die gericht zijn op haar identiteit als zwarte vrouw:

Maar niet emotioneel van, oeh stress examen, en een verdediging voor een professor. Maar vooral emotioneel omdat ge heel hard getackeld wordt in uw identiteit (..), en hoe pak ik die bruinen aap aan. Nu ben ik heel grof (..). En dan moet ge daar heel sterk staan. (P10, EMIW)

Zelfbeschermingsstrategieën en anticiperende communicatiestrategieën om serieus genomen te worden

Verschillende deelnemers hanteren, vanwege negatieve gevoelens van gekwetstheid, onzekerheid, frustratie en irritatie, bepaalde strategieën om verdere negatieve ervaringen met wetenschapscommunicatie te voorkomen en zichzelf en hun welzijn te beschermen. Dit omvat het overleggen met collega's over wie aan wetenschapscommunicatie gaat doen, het navragen van ervaringen bij kennissen en collega's die al ervaring hebben met specifieke vormen van wetenschapscommunicatie, en het elkaar ondersteunen na negatieve ervaringen met wetenschapscommunicatie. Zes van de tien deelnemers gaven daarnaast aan dat ze niet meer naar bepaalde organisaties gaan of met specifieke personen, zoals journalisten, spreken. Op de vraag naar een negatieve ervaring met wetenschapscommunicatie gaf P7 (EMAW) onmiddellijk aan dat zij niet meer naar bepaalde organisaties gaat waar zij niet serieus werd genomen. P2 (EMIW) zegt dat zij specifiek journalisten zoveel mogelijk probeert te vermijden:

Zoals ik al daarnet heb gezegd, is dat altijd contextafhankelijk. Dus uhm, journalisten vermijd ik altijd als de pest. (P2, EMIW)

Naast zelfbeschermingsstrategieën hanteren vrouwelijke onderzoekers anticiperende communicatiestrategieën om serieus genomen te worden.

Verskillende deelnemers vestigen hun autoriteit door hun onderzoekspositie en expertise duidelijk in wetenschapscommunicatie mee te geven. P3 (EMIW) zegt dat dit nodig is om serieus genomen te worden:

Als ik dan word voorgesteld als (..) expert in (..), dat ge da zo niet wilt. Maar dat ge dat dan wel moet doen om serieuzer genomen te worden. Een beetje inkaderen, en dan beginnen aan. Terwijl bij anderen gaan die er wel vanuit dat die er staat en dat da zo is. (P3, EMIW)

Verder hanteren de deelnemers zowel scherpe en zelfverzekerde als voorzichtige en empathische manieren van communiceren om serieus genomen te worden. EMIW-vrouwelijke onderzoekers geven voornamelijk aan dat ze scherp en zelfverzekerd communiceren om hun geloofwaardigheid te versterken, terwijl EMAW-vrouwelijke onderzoekers voornamelijk voorzichtig en empathisch communiceren. P9 (EMIW) geeft aan dat ze het niet wil doen, maar uit voorzorg een scherpe en zelfverzekerde communicatiestijl aanneemt om geen ruimte te creëren om niet serieus genomen te worden. Wanneer P10 (EMIW) werd gevraagd of ze bepaalde vormen van wetenschapscommunicatie al dan niet toepast omdat bepaalde toehoorders haar niet serieus zouden nemen door identiteitsvooroordelen, antwoordde ze dat ze via scherpe en zelfverzekerde communicatie ervoor zorgt dat toehoorders haar serieus nemen:

Ik zorg ervoor dat iedereen het serieus neemt. Ik heb zoiets van. Ik weet dat het moeilijke dingen soms zijn, maar ik heb zoiets van. Ik slijt mijn figuurlijke, intellectuele, onderzoekende en analytische messen om zeker ervoor te zorgen dat het binnenkomt. (P10, EMIW)

P4 (EMAW) stelt dat ze bang is om tijdens scherpe communicatie toehoorders inhoudelijk kwijt te geraken, en dat ze daarom eerder empathisch communiceert. Ook P7 (EMAW) gebruikt een voorzichtige communicatiestijl met hedging, waarbij ze voorbehouden toevoegt om mogelijke niet-inhoudelijke kritiek en vragen te voorkomen:

Ge zorgt er altijd voor da ge een soort hedging meestuur om ook op een bepaalde kritiek ofzo, om daar wel. Om te vragen, om te zorgen da er ni nog een vraag komt of te zorgen dat die op een of andere manier tevreden zijn. (P7, EMAW)

Sociale verandering teweegbrengen

De deelnemers in onze studie beschouwen verschillende maatregelen van zowel hogeronderwijsinstellingen als wetenschapscommunicatie-organisaties als belangrijk om het fenomeen getuigenisonrecht tijdens wetenschapscommunicatie aan te pakken. Meer specifiek vinden zij het noodzakelijk dat gecombineerde, op

elkaar afgestemde en gelijktijdige inspanningen worden geleverd om effectieve sociale verandering teweeg te brengen.

Reactieve institutionele maatregelen

Bijna alle deelnemers van onze studie vinden bepaalde reactieve institutionele maatregelen die onderzoekers ondersteunen na negatieve ervaringen met wetenschapscommunicatie in theorie behulpzaam. Dit omvat institutionele juridische ondersteuning, psychologische hulpverlening, steun van promotoren en onderzoekshoofden, en de beschikbaarheid van meldpunten en vertrouwenspersonen en -netwerken. Tegelijkertijd geven ze aan dat ze in de praktijk hierbij twee problemen ondervinden. Er is ten eerste meer nood aan zichtbaarheid en heldere communicatie van bestaande meld- en hulpverleningsopties. Zes van de tien deelnemers gaven aan dat het voor hen niet altijd onmiddellijk duidelijk is waar ze terecht kunnen voor hulp en/of het indienen van een klacht wanneer ze een negatieve ervaring hebben met wetenschapscommunicatie:

Er zal wel een ombudsman zijn. Ten eerste ik weet niet wie dat da is (...). De afstand is, en ja hoe gaat die mij onthalen. Ja, zo die dingen. Maakt het wat complex dus ik denk inderdaad als er, ja een soort van campagne zou zijn om dat toegankelijk. Ale, toegankelijker eigenlijk te maken. Want, het is wel, ik vind dat wel persoonlijk een grote drempel waar dat ge over moet. (P6, EMIW)

Maar ik zou eigenlijk niet weten waar ik er mee terecht zou kunnen, bij mijn universiteit of bij mijn hogeschool en dat ze mij hier serieus in zouden nemen. (P5, EMAW)

Zeven van de tien deelnemers gaven daarnaast aan dat ze, omwille van interne ervaringen met discriminatie, grensoverschrijdend gedrag en toxiciteit, en de soms niet toereikende hulpverlening die daarmee gepaard gaat, weinig vertrouwen hebben in hun instituut als hulpverlener. Zowel P8 (EMIW) als P6 (EMIW) gaven bijvoorbeeld aan dat ze zich ontzettend onveilig voelen binnen hun instituut en daarom de mogelijke hulpverleningsopties niet vertrouwen:

Ik heb me nog niet tot mijn instelling gewend voor hulp omdat ik, opnieuw, de instelling vrees. Het maximale dat ik binnen de instelling zou vertrouwen is mijn faculteit. En, uhm, opnieuw, ik heb nog nooit geprobeerd om gebruik te maken van de beschikbare klachtenprocedures. (P8, EMIW, citaat vertaald van Engels naar Nederlands)

En omdat ik dan ook intern zo'n dingen meemaak, denk ik niet dat ik zo, uhm, waar ik naar toe zou moeten gaan om daar dan, uhm, er vertrouwen in heb om daar over te kunnen spreken als ik eerlijk mag zijn. (...) Dus uhm, ik denk niet dat ik mij op dit moment veilig voel om dat in eender welke context te vertellen. (P6, EMIW)

P4 (EMAW) en P9 (EMIW) hebben beiden gebruikgemaakt van hulpverleningsopties binnen hun instituut, maar deze waren ontoereikend en niet effectief. P4 (EMAW) vertelde dat ze tijdens een gesprek bij een meldpunt aangaf geen klacht te willen indienen omdat ze bang was haar academische carrière te verliezen, en dat het orgaan haar simpelweg vertelde: “Ja, echt jammer” (P4, EMAW), maar haar verder niet ondersteunde. Bij P9 (EMIW) werden haar interne ervaringen met discriminatie en grensoverschrijdend gedrag door hulpverleners binnen haar instituut geminimaliseerd, en kreeg ze te horen: “het is niet zo erg (..) zet je eroverheen” (citaat vertaald van Engels naar Nederlands) (P9, EMIW). Verder gaven ook P2 (EMIW) en P3 (EMIW) beiden aan dat ze binnen de universiteit ervaringen hebben met discriminatie, gericht op hun identiteit als vrouwen met een migratieachtergrond. De deelnemers zien dus enerzijds een rol weggelegd voor reactieve institutionele maatregelen, maar ondervinden in de praktijk problemen met de toegankelijkheid en functionering van dergelijke hulpverleningsopties. Hierdoor hebben ze een gering vertrouwen in hun instituut als hulpverlener wanneer het aankomt op het melden van of hulp zoeken bij negatieve ervaringen met wetenschapscommunicatie.

Preventieve institutionele maatregelen

Er is ook behoefte aan meer preventieve institutionele maatregelen. P8 (EMIW), P5 (EMAW) en P6 (EMIW) benadrukken het belang van heldere gedragsrichtlijnen, zoals deontologische codes, om duidelijkheid te scheppen over acceptabele communicatie binnen een wetenschapscommunicatiesetting, ook voor externe organisaties en betrokkenen bij wetenschapscommunicatie. Deze richtlijnen zouden een betrouwbaar kader bieden, zonder afhankelijkheid van subjectieve interpretaties in elke situatie:

Als dat constant per situatie wordt bekeken, is dat niet zo goed, dus er moeten wel duidelijke richtlijnen zijn. Dus ik denk dat zo'n deontologische code misschien wel, uhm, een goede manier is om dat, inderdaad, op te vangen. Uhm, ja, omdat je dan toch ook wel een soort van meetinstrument hebt waarop je je kunt baseren. Want, uhm, ja, waar we nu over spreken is ook wel een beetje subjectief geladen, hè. Dus hoe je jezelf, in relatie met anderen. Dat is niet per se objectief meetbaar. Maar ik denk wel dat er maatstaven zijn om dat meer, uhm, gecontroleerd te kunnen doen. (P6, EMIW)

P9 (EMIW) onderstreept dit, maar wijst tegelijkertijd op het belang van een participatieve aanpak bij het opstellen van deze regels:

Ik geloof niet dat verandering plaatsvindt door het introduceren van nieuwe regels. Het gebeurt door samen nieuwe regels te creëren. (P9, EMIW, citaat vertaald van Engels naar Nederlands)

De ervaringen van P5 (EMAW) illustreren deze noodzaak. Volgens haar is discriminatie op basis van neurodiversiteit nog niet erkend binnen haar instituut:

Omdat het ook nog niet geaccepteerd wordt dat je op vlak van identiteit en neurodiversiteit gediscrimineerd kunt worden. Het gaat voornamelijk over grensoverschrijdend gedrag en dergelijke zaken. (P5, EMAW).

Nood aan impactvolle cursussen en trainingen

Het overgrote merendeel van de deelnemers geeft tegelijkertijd aan dat ze dit niet voldoende vinden. Naast reactieve en preventieve institutionele maatregelen is er ook een nood aan impactvolle cursussen en trainingen, georganiseerd door zowel instituten als externe actoren uit het wetenschapscommunicatieveld (wetenschapscommunicatie-organisaties, wetenschapscommunicatoren), over het thema inclusie en discriminatie tijdens wetenschapscommunicatie. P7 (EMAW) geeft aan dat dit nodig is, aangezien het louter laten ondertekenen van een document door externe organisaties niet voldoende is om effectieve sociale verandering teweeg te brengen:

Uhm, want je wilt ook, ale, verandering teweegbrengen, maar dat kun je niet alleen door een document te ondertekenen. (P7, EMAW)

Bijna alle deelnemers geven op basis van hun eigen ervaring aan dat er tijdens wetenschapscommunicatietrainingen alleen maar gefocust wordt op strategische aspecten van wetenschapscommunicatie, maar dat ze daarnaast ook nood hebben aan trainingen en cursussen over vraagstukken rond discriminatie en inclusie tijdens wetenschapscommunicatie:

Die hebben nooit nagedacht over u als persoon, het ging altijd over de content. Hoe dat ge die communiceert, en niet te lang praten, niet te snel praten, en hier gaat ge in de lucht op het einde van uw zin. Oké, maar ook van, kunt ge ook eens even kijken naar mij en zien dat ik, dat ge daar beschermd bent. (P3, EMIW)

De deelnemers hebben dus nood aan trainingen en cursussen over wetenschapscommunicatie die verder gaan dan strategische aspecten. Verder stellen ze ook dat het gegeven moet worden op een inhoudelijk correcte en veilige manier, door personen met de gepaste expertise. P9 (EMIW) gaf aan dat het nut van dergelijke cursussen en trainingen afhangt van de personen die het geven en hoe het wordt gegeven, aangezien ze in haar ervaring weinig focussen op hoe discriminatie specifiek tegenover vrouwen uit etnische minderheidsgroepen zich manifesteert:

Ja, absoluut. Dat zou een goed idee zijn. Maar dan is het ook heel belangrijk hoe die cursussen, uhm, worden gegeven. En, uhm, wie de cursus geeft. Hoe het wordt gegeven. Het moet nagekeken worden door verschillende mensen. (P9, EMIW, citaat vertaald van Engels naar Nederlands)

Naast de gepaste expertise zijn de vrijblijvendheid en de doelgroep van dergelijke cursussen volgens de deelnemers ook belangrijk. P3 (EMIW) en P6 (EMIW) vinden dat de cursussen zich ook moeten richten op journalisten, en niet alleen op slachtoffers. P4 (EMAW) onderstreept de noodzaak om niet alleen de focus te leggen op hoe onderzoekers moeten leren omgaan met discriminatie tijdens wetenschapscommunicatie, aangezien het risico bestaat dat meer structurele problemen hierdoor niet worden opgelost:

Das een beetje hetzelfde zoals met assertiviteitstraining, daar komen allemaal jonge vrouwen op af die heel vaak al het slachtoffer zijn. Dat is een soort van, we wapenen u tegen een systeem dat zelf eigenlijk zou moeten veranderen. Dat is misschien een beetje het risico. (P4, EMAW)

Ten slotte speelt naast de doelgroep ook de mate van vrijblijvendheid een rol in de effectiviteit. P7 (EMAW) denkt dat de vrijblijvendheid van dergelijke cursussen en trainingen, bijvoorbeeld de optie om te kiezen voor strategische of inclusie sessies, ervoor zorgt dat onderzoekers eerder geneigd zijn te kiezen voor strategische cursussen en trainingen:

Als er zo een aanbod naast is van hoe pitch je je onderzoek naar kinderen. En dan staat er naast, uhm, dat. Ja, dan gaan ze dat niet kiezen he, dan moet dat een verplichte sessie ofzo zijn. Daar begint het altijd mee, eerst moet het verplicht zijn anders komt toch niemand. (P7, EMAW)

Discussie

Aan de hand van twee focusgroepen en vier diepte-interviews ging deze studie na welke ervaringen vrouwelijke onderzoekers uit etnische meerderheids- en minderheidsgroepen in Vlaanderen hebben met getuigenisonrecht tijdens wetenschapscommunicatie, en wat zij noodzakelijk achten om sociale verandering te realiseren. Daarmee sluit deze studie aan bij de internationale oproep om wetenschapscommunicatie vanuit een kritisch en intersectioneel perspectief te onderzoeken en draagt zij bij aan de empirische kennis over kennisonrecht en de ervaringen van vrouwelijke onderzoekers met discriminatie tijdens wetenschapscommunicatie. Daarnaast biedt ze een hulpmiddel voor kennisinstellingen en wetenschapscommunicatie-organisaties om kennis- en getuigenisonrecht aan te pakken in de praktijk.

De bevindingen tonen aan dat vrouwelijke onderzoekers worden onderworpen aan vier verschijningsvormen van getuigenisonrecht: een zeer hoge bewijslast, expliciete en impliciete manieren om hun status als expert te ondermijnen en een gebrek aan luisterhouding. Deze vertonen sterke overeenkomsten met eerdere bevindingen van Bourabain, die laat zien dat vrouwelijke PhD- en postdoc-onderzoekers binnen de academische werkvloer te maken krijgen met

patronization en interrogation (Bourabain 2020: 258-261; 2024: 9-11). Hoewel zij het concept kennisonrecht (Fricker 2007) niet expliciet gebruikt, sluiten haar bevindingen hier wel op aan: door ondergewaardeerd te worden en continu collega's te moeten overtuigen dat je je plaats in de academische werkplek verdient, worden vrouwelijke onderzoekers op basis van gegenderde en racistische vooroordelen onterecht niet erkend als personen die legitieme academische en wetenschappelijke kennis kunnen produceren. Deze studie bevestigt deels opnieuw dat kennisonrecht voorkomt binnen hogeronderwijsinstellingen, maar laat vooral zien dat vrouwelijke onderzoekers er ook buiten de academie, tijdens publieke wetenschapscommunicatie, mee te maken krijgen. Dit treft niet alleen PhD- en postdoc-onderzoekers aan universiteiten, maar ook andere onderzoekers binnen hogescholen. Het profiel van de daders was divers en sterk gebonden aan de specifieke context van de wetenschapscommunicatie: van beleidsmakers op kabinetten tot journalisten, moderators en organisatoren van publieke evenementen, en van voorbijgangers en deelnemers aan wetenschapsevenementen tot leden van een publiek.

Zowel vrouwelijke onderzoekers uit etnische meerderheidsgroepen als uit etnische minderheidsgroepen krijgen te maken met de vier verschillende *verschijningsvormen* van getuigenisonrecht. Tegelijkertijd zijn er duidelijke verschillen in de aard van de ervaringen en de *discriminatiegronden* waarop deze gebaseerd zijn. Zowel P7 (EMAW), P2 (EMIW) als P10 (EMIW) hebben bijvoorbeeld ervaringen met zeer expliciete manieren om hun status als expert te ondermijnen: P7 (EMAW) door op een infantiliserende manier als 'meisje' aangesproken te worden, en P2 (EMIW) en P10 (EMIW) door respectievelijk islamofobe en racistische opmerkingen te ontvangen. Alle drie kregen dus te maken met denigrerende opmerkingen, maar de verschillende discriminatiegronden tonen de multidimensionale aard van getuigenisonrecht tijdens wetenschapscommunicatie: vrouwelijke onderzoekers uit etnische minderheidsgroepen ervaren, omwille van hun specifieke sociale positionering - de verwevenheid van hun gender en ras (ethniciteit, religie, cultuur) - een complexere en sterkere vorm van getuigenisonrecht. Tegelijkertijd tonen de bevindingen dat ook vrouwelijke onderzoekers uit etnische meerderheidsgroepen een gelaagde vorm van discriminatie kunnen ervaren, op basis van identiteitskenmerken zoals neurodiversiteit en leeftijd, die inductief uit de data naar voren kwamen. Dit onderstreept dat getuigenisonrecht bij vrouwelijke onderzoekers veelal intersectioneel geladen is en nooit slechts één identiteitsaspect betreft.

Door een slachtoffergerichte benadering te hanteren, werden enkele schadelijke morele en epistemologische gevolgen van ervaringen met getuigenisonrecht tijdens wetenschapscommunicatie voor vrouwelijke onderzoekers zichtbaar: ze ervaren gevoelens van onzekerheid over hun wetenschappelijke en academische competenties en vaardigheden, en beleven wetenschapscommunicatie als iets frustrerends en psychologisch zwaar, aangezien ze identiteitsgerichte aanvallen

krijgen op wie ze zijn.

Om effectieve sociale verandering te realiseren, zijn er volgens de deelnemers in onze studie gezamenlijke inspanningen nodig van zowel hogeronderwijsinstellingen als wetenschapscommunicatie-organisaties. Reactieve institutionele maatregelen zijn pas doeltreffend wanneer ze duidelijk worden gecommuniceerd en wanneer het vertrouwen in hulpverlening wordt hersteld. Dit gebrek aan vertrouwen komt voort uit interne ervaringen met discriminatie, grensoverschrijdend gedrag en intimidatie, in combinatie met gebrekkige hulpverlening. Ook uit het onderzoek van Bourabain blijkt dat Vlaamse universiteiten vaak proberen ervaringen van vrouwelijke onderzoekers met grensoverschrijdend gedrag in de doofpot te stoppen wanneer zij dergelijke incidenten aankaarten (Bourabain 2020: 255), en Nederlands kwalitatief onderzoek toont dat de institutionele hulpverlening voor vrouwelijke onderzoekers die pogingen hebben gedaan om hulp te zoeken na een ervaring met grensoverschrijdend gedrag vaak inadequaaf (afwezig of niet bevredigend) is, door bijvoorbeeld niet geloofd te worden door de hulpverlener (Naezer et al. 2019: 31). Interne ervaringen met gegenderd racisme, seksisme, grensoverschrijdend gedrag en gebrekkige hulpverlening kunnen dan ook niet los worden gezien van externe ervaringen met getuigenisonrecht tijdens wetenschapscommunicatie, aangezien vrouwelijke onderzoekers afhankelijk zijn van hun instituut voor gepaste hulpverlening, die in de praktijk vaak niet toereikend is.

Bijna alle deelnemers benadrukken verder dat reactieve maatregelen pas effectief zijn in combinatie met preventieve acties, zoals duidelijke deontologische richtlijnen voor aanvaardbare communicatie en gedrag binnen een wetenschapscommunicatiesetting. Toch vinden ze dit onvoldoende: er is ook nood aan trainingen over discriminatie die aandacht besteden aan sensibilisering, preventie, bescherming, omgaan met negatieve ervaringen en bijstander trainingen.

Dit onderzoek kent verschillende beperkingen, waaronder een kleine steekproef (n=10). Aanvankelijk werden enkel focusgroepen gepland, maar toen bleek dat potentiële deelnemers niet op de door ons vastgelegde momenten tijd hadden, werden persoonlijke diepte-interviews als alternatieve optie aangeboden. Sommige potentiële deelnemers gaven aan niet mee te doen uit zorgen over anonimiteit en privacy. Gegeven de beperkte tijd en middelen van dit onderzoek zijn deze beperkingen niet opgelost.

Het bereiken van theoretische saturatie was om deze reden niet mogelijk, en ook het cyclische proces van een Grounded Theory-benadering was beperkt, aangezien dataverzameling en analyse elkaar in snel tempo moesten afwisselen (Glaser en Strauss 2017; Mortelmans 2020: 386). De vier verschijningsvormen van getuigenisonrecht vertegenwoordigen een vorm van identiteitsgebonden kennisdevaluatie: een proces waarbij de geloofwaardigheid, waarde en relevantie van de kennis, expertise en onderzoeksvaardigheden van vrouwelijke onderzoekers op basis van hun identiteit worden ondermijnd, wat verder gaat dan het louter

betwijfelen of betwisten van hun expertise. Het ondermijnt en minimaliseert actief hun geloofwaardigheid en intellectuele bijdragen. In dit onderzoek betreft het echter een preliminaire theorie; vervolgonderzoek met meer participanten is nodig om een theorie over getuigenisonrecht tijdens wetenschapscommunicatie verder te verfijnen en te verdiepen. Een potentiële optie voor theorievorming is een meer secundaire en deductieve analyse van de data. Het werk van Gayatri Spivak over *epistemic violence* (1988) en *discriminatory epistemic violence* kan bijvoorbeeld gebruikt worden om na te gaan hoe getuigenisonrecht tijdens wetenschapscommunicatie een symptoom is van een bredere maatschappelijke constituerende van vrouwelijke onderzoekers als sociale groep als the *Other*: ze worden ontmenselijkt en opgevat als moreel en epistemologisch inferieur (Bunch 2015: 12). Het werk *Complaint!* (2021) van Sara Ahmed kan worden ingezet om grondiger te theoretiseren hoe bredere institutionele mechanismes binnen kennisinstellingen toereikende hulpverlening na wetenschapscommunicatie belemmeren, en hoe dit mogelijk *epistemic violence* in stand kan houden.³

Ik wil twee kritische noten meegeven. Het eerste betreft het *is-ought* probleem: uit descriptieve uitspraken volgt niet zomaar een normatieve conclusie (Cohon 2018: §5). Zijn de inzichten van vrouwelijke onderzoekers (is) ook effectief wat nodig zou moeten zijn (ought) om sociale verandering teweeg te brengen? Standpunt-epistemologie biedt hier opnieuw een antwoord: hun opvattingen zijn niet louter een subjectief perspectief, maar een geprivilegieerd standpunt (Anderson 2024: §2). Dit neemt echter niet weg dat de analyses kritisch moeten worden bekeken door mensen met expertise over dit thema.

De tweede kritische noot betreft een opmerking van een beleidsmaker aan een Vlaams kennisinstituut. Na afloop van een toelichting op dit onderzoek stelde hij dat het zonde is dat vrouwelijke onderzoekers zulke ervaringen hebben tijdens wetenschapscommunicatie, omdat zij rolmodellen kunnen zijn en dit gendergelijkheidsdoelen belemmert, een probleem waar een studie uit *Nature* eerder al op wees (McKinnon en O’Connell 2020: 7). In onze studie gaven enkele vrouwelijke onderzoekers expliciet aan dat ze stereotypen over wetenschap en gender door middel van wetenschapscommunicatie willen doorbreken. Het is echter niet redelijk om dit van hen te verwachten wanneer zij daarbij het risico lopen te worden blootgesteld aan getuigenisonrecht. Hoewel dit kennisinstellingen kan motiveren om tot actie te komen, is het belangrijk om op te passen voor een instrumentele houding. Wanneer getuigenisonrecht louter wordt aangepakt om gendergelijkheid of institutionele marketing te bevorderen – zoals een andere beleidsmaker opmerkte: “Hierdoor kunnen we ons slechter marketen” – blijven instellingen vrouwelijke onderzoekers reduceren tot middelen om externe doelen te realiseren. Het aanpakken van getuigenisonrecht moet daarom gezien worden als een doel op zichzelf: het erkennen van vrouwelijke onderzoekers als legitieme kennisdragers, en het beschermen van hun welzijn en hun recht om op een

³ Bedankt aan de twee reviewers om mij te wijzen op de mogelijkheid om de werken van Spivak en Ahmed te gebruiken.

respectvolle manier behandeld te worden. Gendergelijkheid en betere marketing mogen positieve bijeffecten zijn, maar niet het primaire doel.

Om de beperkingen van dit onderzoek te verhelpen en dieper in te gaan op getuigenisonrecht tijdens wetenschapscommunicatie, is aanvullend kwalitatief en kwantitatief onderzoek wenselijk. Kwalitatief onderzoek kan de steekproef vergroten en de deelnemerspopulatie diversifiëren, waardoor een gedetailleerdere intersectionele analyse en theorievorming mogelijk wordt. Focusgroepen en diepte-interviews, met aandacht voor identiteitsaspecten zoals leeftijd, gender, etniciteit, religie en neurodiversiteit, kunnen rijkere inzichten bieden in de variaties in ervaringen en verschijningsvormen van getuigenisonrecht. Door dit te combineren met kwantitatieve methodes – zoals grootschalige enquêtes, experimentele methodes en statistische analyses – in een mixed method design kunnen deze kwalitatieve bevindingen worden aangevuld met kwantitatieve inzichten over bredere patronen, waardoor er een rijker begrip van getuigenisonrecht tijdens wetenschapscommunicatie ontstaat. Een handelingsgerichte benadering kan hierbij als inspiratie dienen (Arcila-Valenzuela en Páez 2024: §5). Daarbij blijft het echter altijd belangrijk om de ervaringen van de betrokkenen een centrale rol te geven en het fenomeen op een ethische manier te onderzoeken.

Literatuur

- Ahmed S (2021) *Complaint!* Duke University Press. Durham, NC
- Anderson E (2024) Feminist Epistemology and Philosophy of Science. In Zalta EN en Nodelman U (Red.), *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Fall 2024). Metaphysics Research Lab, Stanford University.
- Arcila-Valenzuela M en Páez A (2022) Testimonial Injustice: The Facts of the Matter. *Review of Philosophy and Psychology*.
- Bacevic J (2023) Epistemic injustice and epistemic positioning: Towards an intersectional political economy. *Current Sociology*, 71(6): 1122-1140.
- Bourabain D (2020) Everyday sexism and racism in the ivory tower: The experiences of early career researchers on the intersection of gender and ethnicity in the academic workplace. *Gender, Work & Organization*, 28(1): 248-267.
- Bourabain D (2024) Integration, negotiation, interrogation: Gendered-racialised barriers to the socialisation of doctoral students in Belgian higher education. *European Journal of Education*, 59(2): e12617.
- Bueter A (2024) *Feminist Philosophy of Science* (1ste dr.). Cambridge University Press. Cambridge, United Kingdom
- Bunch A (2015) Epistemic Violence in the Process of Othering: Real-World Applications and Moving Forward. *Scholarly Undergraduate Research Journal at Clark*, 1(1): 11-18.

-
- Byrne B (2016) Qualitative Interviewing. In *Researching Society and Culture* (4de dr., pp. 217-236). Sage Publications Ltd. London, United Kingdom
- Canfield KN, Menezes S, Matsuda SB, Moore A, Mosley Austin AN, Dewsbury BM, Feliú-Mójer MI, McDuffie KWB, Moore K, Reich CA, Smith HM en Taylor C (2020) Science Communication Demands a Critical Approach That Centers Inclusion, Equity, and Intersectionality. *Frontiers in Communication*, 5.
- Carli LL, Alawa L, Lee Y, Zhao B en Kim E (2016) Stereotypes About Gender and Science: Women ≠ Scientists. *Psychology of Women Quarterly*, 40(2): 244-260.
- Cho S, Crenshaw KW en McCall L (2013) Toward a Field of Intersectionality Studies: Theory, Applications, and Praxis. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 38(4): 785-810.
- Clijsters J, Gille H, Timmers L, Steenberghs E, van Baarle B, Vanthuyne R, Vancraeynest V en Jacobs S (2024) *Statistische gegevens betreffende het personeel aan de Vlaamse universiteiten*. Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR).
- Cohon R (2018) Hume's Moral Philosophy. In EN Zalta (Red.), *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Fall 2018). Metaphysics Research Lab, Stanford University.
- Collins PH (2017) Intersectionality and Epistemic Injustice. In *The Routledge Handbook of Epistemic Injustice*. Routledge. London, United Kingdom
- Crenshaw K (1991) Mapping the Margins: Intersectionality, Identity Politics, and Violence against Women of Color. *Stanford Law Review*, 43(6): 1241-1299.
- de Haas H, Kohler S en Marcinkowski F (2023) Do you dare? What female scientists expect when communicating. *Elephant In the Lab*.
- Dubois-Shaik F, Fusulier B en Vincke C (2018) A gendered pipeline typology in academia. In *Gender and Precarious Research Careers*. Routledge.
- European Commission. Directorate General for Research and Innovation. (2025). *She figures 2024: Gender in research and innovation : statistics and indicators*. Publications Office.
- Ferguson SL en Lezotte SM (2020) Exploring the state of science stereotypes: Systematic review and meta-analysis of the Draw-A-Scientist Checklist. *School Science and Mathematics*, 120(1): 55-65.
- Freeman L en Stewart H (2021) Toward a Harm-Based Account of Microaggressions. *Perspectives on Psychological Science*, 16(5): 1008-1023.
- Fricker M (2007) *Epistemic Injustice. Power and the Ethics of Knowing*. Oxford University Press. Oxford, United Kingdom
- Glaser B en Strauss A (2017) *Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*. Routledge. New York, United States
- Goundar PR (2025) Researcher Positionality: Ways to Include it in a Qualitative Research Design. *International Journal of Qualitative Methods*, 24, 16094069251321251.
- Greska L (2023) Women in Academia: Why and where does the pipeline leak, and how can we fix it? *MIT Science Policy Review*, 4.
- Harding S (1992) Rethinking Standpoint Epistemology: What Is 'Strong Objectivity?' *The Centennial Review*, 36(3): 437-470.
- Jonge Academie, & VLIR (2024a) *Engagementsverklaring* (p. 2).
- Jonge Academie, & VLIR (2024b) *Wetenschappelijke onderbouwing en inspirerende*

praktijkvoorbeelden voor de verdere bevordering van etnisch-culturele diversiteit en inclusie aan de Vlaamse universiteiten (p. 72).

- Judd K en McKinnon M (2021) A Systematic Map of Inclusion, Equity and Diversity in Science Communication Research: Do We Practice what We Preach? *Frontiers in Communication*, 6.
- Kassam S, Marcellus L, Clark N en O'Mahony J (2020) Applying Intersectionality With Constructive Grounded Theory as an Innovative Research Approach for Studying Complex Populations: Demonstrating Congruency. *International Journal of Qualitative Methods*, 19, 1609406919898921.
- McKinnon M en O'Connell C (2020) Perceptions of stereotypes applied to women who publicly communicate their STEM work. *Humanities and Social Sciences Communications*, 7(1), 1-8.
- Medvecky F (2018) Fairness in Knowing: Science Communication and Epistemic Justice. *Science and Engineering Ethics*, 24(5): 1393-1408.
- Medvecky F en Leach J (2019) *An Ethics of Science Communication*. Springer International Publishing, Cham, Switzerland
- Mikkola M (2024) Feminist Perspectives on Sex and Gender. In EN Zalta en Nodelman U (Red.), *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Summer 2024). Metaphysics Research Lab, Stanford University.
- Mortelmans D (2020) *Handboek kwalitatieve onderzoeksmethoden* (3de dr.). Acco. Den Haag, Nederland
- Naezer M, van den Brink M en Benschop Y (2019) *Harassment in Dutch academia Exploring manifestations, facilitating factors, effects and solutions*. LUVH.
- Nogrady B (2021) 'I hope you die': How the COVID pandemic unleashed attacks on scientists. *Nature*, 598(7880): 250-253.
- Spivak GC (1988) Can the Subaltern Speak? In *Marxism and the Interpretation of Culture*. University of Illinois Press. Illinois, United States
- van Bladel S (2024). Laten we inclusieve wetenschapscommunicatie nog wat inclusiever maken. *EOS Wetenschap*.
- Verhaeghe PP (2023) *The academic intimidation and harassment of scientists at Flemish universities in Belgium*. VUB. Brussels, Belgium

Over de auteur

Seppe van Bladel is afgestudeerd als filosoof aan de Universiteit Antwerpen en is momenteel werkzaam als doctoraatsonderzoeker aan de Universiteit Gent, waar hij werkt aan een doctoraat over public engagement, risicocommunicatie en wetenschapscommunicatie vanuit empirische, moraalfilosofische en feministisch-filosofische perspectieven. Zijn onderzoek omvat onder meer een public engagement-studie rond CRISPR-Cas9 met Vlaamse en Zuid-Afrikaanse jongvolwassenen, evenals onderzoek naar risicocommunicatie tijdens de COVID-19-pandemie, met bijzondere aandacht voor de communicatie van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). Voor zijn masterproef werkte hij samen met wetenschapscommunicator Julie De Smedt rond kennisonrecht en wetenschapscommunicatie.